

Polonca Lovšin

KAJ PRAVI GOZD?

21. 10.–19. 11. 2022

artKIT

Tokrat se vse začne z vprašanjem, s katerim umetnica in arhitektka Polonca Lovšin ustvarja prostor za nov pogled na svet po koncu vladavine človeka. Navidezno enostavno vprašanje daje vsebinske iztočnice za premislek o istoimenskem delu. Video performans, ki ga je v kočevskem gozdu izvedla skupina poosebljenih gozdnih bitij, je nastal po vzoru pop uspešnice *The Fox (What Does the Fox Say?)* skupine Ylvis. Lisico iz naslova viralnega originala je sedaj zamenjal gozd, ključno vprašanje pa *What Does the Forest Say? oziroma Kaj pravi gozd?*.

Ko zastavimo to vprašanje v trenutku, ko so številna bitja pred izumrtjem in gozdni ekosistemi nepopravljivo ogroženi, le to postane še bolj relevantno. Čeprav deluje lahko in humorno, umetnica Polonca Lovšin z njim spodkoplje antropocentrični pogled na svet, pozornost pa usmeri na soodvisnost in biotsko raznolikost življenja v gozdu. Ker njen pristop temelji na posthumanistični kritični teoriji, se umetnica zaveda, da humanistični ideal »človeka« kot univerzalnega merila vsega ni trajnosten, enako kot ni trajnostna hierarhija vrst in človeška superiornost. Zato v pesmi prisluhnemo mravlji in kamnu, gobi in zajcu, ki simbolizirajo »več kot človeško«, od katerega je odvisno ravnovesje celotnega ekosistema. Vemo, da gozd vedno pomeni množino, njegov obstoj pa temelji ravno na bogati biodiverziteti. Po drugi strani v pesmi slišimo, da lahko v gozdu srečamo mamo medvedko, gozdno čarovnico, mrtvo žival, zavetje migranta, star hladilnik ali drvečega kolesarja, kar neposredno priča o našem antropocentričnem dožemanju gozda. Vseeno je, če je skrivališče za zveri, zaklad za pravljичne skrivnosti, zavetišče, smetišče ali izletišče, takšna reprezentacija vedno ohranja človekov pogled na svet. Zato je gozd iz antropocentrične perspektive vedno tisti kraj onkraj. Nasprotje urbanemu, civiliziranemu, mislečemu. Takšno razumevanje odraža duh kapitalizma, ki neprestano izkorišča in kot buldožer podira vse pred sabo. Posledično, umetnico v tem kontekstu zanima, kako obrniti to perspektivo.

Ali je pesem dovolj močno orodje za takšen obrat? Pesem ustvarja relacijsko telo zvoka in h gibanju vabi telesa v prostoru. Poslušanje je pri tem še bolj pomembno kot samo petje. Kot izpostavi umetnik in teoretik Brandon LaBelle, je poslušanje dejanje dobrodošlice, poguma – poslušanje dobesedno vabi drugega, da govori. S poslušanjem ustvarjamo pogoje za skupno bivanje. Za LaBella sta govorjenje in poslušanje ključnega pomena za oblikovanje skupnosti, uporaba akustične paradigme pa lahko pomaga, da se ustvarijo pogoji za zaupanje, odgovornost in pozornost. Mogoče tako nastane nova etika skupnosti, ki vključuje tudi tisto/e, s katerimi nimamo nič skupnega.

Med-vrstna enakost je v projektu izražena skozi glasove žuželk, gob, trave, kač in drevesa, ki skupaj s človekom bivajo v gozdu, kjer se vse njihove vloge in glasovi prepletajo v glas gozda. Potemtakem lahko vsako bitje, ki živi v gozdu, dojemamo kot »gozdne meščane« znotraj prostora, ki je v svojem bistvu političen, le da bi bilo potrebno njegovim »meščanom« pravice pripisati.

Kot pravi arhitekt in urbanist Paulo Tavares, da bi bil odnos med človekom in naravo bolj horizontalen in manj uničujoč, je potrebno rekonceptualizirati polis kot gozd, kar pa zahteva radikalen premik v perspektivi ter dekolonizacijo misli in pogleda. Kot izpostavlja: »Narava narave je družbena in torej politična. V vzpostavljajočem se svetovnem redu, ki se oblikuje v kontekstu podnebnih sprememb, ta gozdni polis zahteva univerzalno, med-vrstno družbeno pogodbo onstran človeškega.«

Vstop v med-vrstno družbo na simbolni ravni omogočajo maske, ki so si jih protagonisti performansa poveznili na glavo. S tem začasno prestopajo v prostor simboličnega, v prostor rituala in na tej ravni ustvarjajo novo zamišljeno skupnost. Imitacija kot repetativni simbolizem pride tukaj še posebej do izraza in predstavlja ključ novonastalega rituala. Maske, obešene na stenah, delujejo kot artefakti, ki v svoji enostavnosti in brezčasnosti govorijo o ritualih zamišljene gozdne skupnosti.

Z razstavo *Kaj pravi gozd?* umetnica nadaljuje serijo del, v katerih se ukvarja s fenomenom gozda. Na humoren in vizualno prepoznaven način se dotika sodobnih perečih problemov in nas vabi k razmisleku o alternativnih rešitvah. V svoji praksi vedno sodeluje z drugimi, njene aktivistična, edukativna in umetniška vloga pa se nenehno prepletajo. Tudi ko v ospredju dela ni gozd, jo vse bolj zanima pozicija človeka znotraj narave in vedno išče možne vmesne prostore, ki dovolijo prostor za drugačno delovanje. Projekt *Onkraj gradbišča* je le eden izmed projektov, ki povezuje aktivizem, skupnost, okolje, učenje in zabavo. V projektu *Kaj pravi gozd?* Polonca Lovšin prav tako poudarja pedagoško komponento. Pri tem jo zanima, kako vključiti druge v proces ustvarjanja in kaj se lahko od gozda naučimo. S tem umetnica obrne perspektivo – gozd je zdaj učitelj in učilnica hkrati, na nas pa je, da pozorno poslušamo.

- Irena Borić

Pri projektu so sodelovali: Klavdija Križ Potisk, Vid Potisk, Bor Potisk, Rawley Grau, Tilen Stepišnik, Tjaša Avsec, Todorovska, Lucija Ronja Nanjara, Valentina Berente, Lejla Šetar Mihelčič, Manja Drenik Bučar, Mateja Kurir, Vida Novina Kurir, Mila Novina Kurir, Mateja Lovšin Herič, Tobi Tomažin, Zala Bilbija in ekipa TV Kočevje.

Razstavo podpirata KUD Obrat in Kunstraum Memphis, Linz.

BIOGRAFIJA

Spletna stran

Polonca Lovšin je arhitektka in umetnica. Diplomirala je na Fakulteti za arhitekturo (1996) in Akademiji za likovno umetnost (2001), kjer je zaključila tudi podiplomski študij (2005). Leta 2015 je zaključila doktorski študij vizualnih umetnosti na Univerzi Bauhaus v Weimarju. V svojih delih se ukvarja z idejami samoorganizacije in iskanjem alternativnih rešitev za delovanje človeka po njegovi vladavini, v luči podnebnih sprememb. Njeni projekti temeljijo na umetniški raziskavi, povezovanju različnih disciplin in védenj ter vključevanju javnosti. Sodelovala je na številnih samostojnih in skupinskih razstavah doma in v tujini ter gostovala na umetniških rezidencah v Evropi in ZDA. Prejela je nagrado Zlata ptica leta 2010 in priznanje Riharda Jakopiča leta 2018. Lovšin je članica umetniškega društva KUD Obrat (drugi člani so Stefan Doepner, Urška Jurman in Apolonija Šušteršič), v okviru katerega organizirajo umetniške intervencije, raziskovalne projekte in javne dogodke s fokusom na demokratizaciji javnega prostora.

Polonca Lovšin
KAJ PRAVI GOZD?
21. 10.–19. 11. 2022

artKIT, Glavni trg 14, Maribor
Odpiralni čas: od torika do petka od 15. do 19. ure, v soboto od 10. do 13. ure.